

Pierre De Geyter

Het grote lied van een kleine man. Pierre De Geyter (1848-1932)

Wouter Steenhaut, directeur AMSAB

Iedereen kent ze, de Internationale, zoniet de woorden, dan toch de melodie. Generaties zongen ze uit volle borst, met gebalde vuist, of met een prop in de keel en natte ogen. Geen lied gaf ooit dit sterke, 'goed-gevoel' van samenhoorigheid, van vastberadenheid, van grote verantwoordiging over de misstanden in de wereld, van wereldwijde solidariteit en warme kameraadschap. De woorden doen misschien oubollig aan, maar de kerngedachten ervan blijven actueel. Het lied was en is nog steeds het startsein tot de internationale emancipatiestrijd. Als een internationaal paspoort voor mensen bereid tot de strijd voor een beter bestaan in een betere wereld.

Voor velen echter is de componist ervan, Pierre De Geyter, een grote onbekende. Hoe beroemder het werk, hoe anoniemer de auteur. Misschien logisch, want voor socialististen en communisten is het individuele ondergeschikt aan de beweging. De beweging gaat voor alles. Dit houdt verband met hun visie op de inbreng van de enkeling in het historische proces. Voor de orthodoxe voorstanders van het historisch materialisme was de rol van de enkeling tamelijk passief en als een weerklank op maatschappelijke verhoudingen. Dit had twee concrete ge-

volgen. Enerzijds werd de functie van de menselijke wil onderschat en iedere individuele verantwoordelijkheid geminimaliseerd. Men geloofde dat het socialisme, onafhankelijk van ieders eigen wil, er toch zou komen door de anonieme ontwikkelingen van de economische verhoudingen. Anderzijds gaf deze overtuiging een soort blind vertrouwen en geloof in de toekomst. Maar van enige consequentie in de praktijk kan men echter niet spreken vermits, in tegenspraak met deze visie, in de socialistische en de communistische bewegingen de rol van de voorganger, de pionier, de leider, op de voorgrond werd gesteld en gepropageerd. De geschiedenis van de bewegingen werd opgehangen aan deze van haar leiders. De socialistische en communistische bewegingen, die zich tot een anonieme, minder ontwikkelde massa richtten, hielden dus wel degelijk rekening met het reële gegeven dat de belangstelling voor levensbeschrijvingen, de aandacht voor individuen, de identificatie met één mens doorgaans spontaan is en meer ingang vindt dan de solidariteit met de groep. De Belgische arbeidersbewegingen hebben een aantal roemrijke persoonlijkheden gekend: Edward Anseele, Louis de Brouckère, Jozef Wauters, Louis Bertrand, Camille Huysmans, patron Emile Vandervelde, Achille Van Acker, Hendrik De Man, Joseph Jacquemotte... Verschillende van deze leiders hebben hun autobiografie geschreven. Tijdens hun leven werden al biografieën geschreven, die eerder op hagiografieën leken. Ze werden gevierd en herdacht met huldebetogingen, feesten, schilderijen, foto's, en standbeelden. Soms werd de verheerlijking - bewust - zo opgedreven dat er sprake was van een ware cultus, met alle gevolgen van dien. In zijn memoires vertelt H. De Man hierover het volgende - de passage gaat over de propaganda voor het Plan van de Arbeid in een kleine Vlaamse industriestad: "[...] van het station naar het lo-

kaal werd ik om zo te zeggen omstuwd en gedragen door het volk, dat riep: daar is hij, daar is hij! Vrouwen kusten de panden van mijn jas. Anderen lieten hun kinderen mij aanraken". Het Plan van de Arbeid werd het Plan De Man. Tijdgenoten zullen bevestigen dat deze persoonlijke getuigenis geenszins overdreven is en dat de aanhankelijkheid van de partijgenoten aan de leiders onnoemelijk groot was.

Pierre De Geyter daarentegen, die toch iets groots had gecreëerd en de uitstraling van zijn creatie zelf nog mocht beleven, geraakte in vergetelheid, behalve in de Sovjet-Unie die hem ontdekte in 1928. Maar in zijn geboortestad Gent was men hem vergeten.

Pierre De Geyter werd op 8 oktober 1848 te Gent geboren, als derde kind in een gezin van acht kinderen. Vader De Geyter werkte in Gent als katoenspinner. In 1855 week de familie uit naar de Noord-Franse textielstad Rijsel. Hij werd er als zevenjarige tewerkgesteld als draadjesknoper in een spinnerij. Later leerde hij voor modelmaker op hout en verwierf hij de graad van meester-timmerman. Hij leidde een armoe-dig bestaan. In 1925-1926 werd hij door de stad Saint-Denis aangesteld tot lantaarnopsteker en kreeg hij van het stadsbestuur een gratis huis toegewezen.

Tijdens de Frans-Duitse oorlog (1870-1871) en de Commune van Parijs (1871) keerde de familie De Geyter tijdelijk terug naar Gent. Terug in Rijsel in 1872 volgde hij avondlessen aan het conservatorium. Hij werd in 1877 lid van La Lyre des Travailleurs, een pas opgericht zangkoor van de Parti Ouvrier Français (POF) te Rijsel. Op verzoek van G. Delory, medestichter van de Rijselse afdeling van de POF en stichter van het zangkoor componeerde hij de muziek op het gedicht 'L'Internationale' van de oud-communard Eugène Pottier.

Op het veertiende nationale congres van de POF in Rijsel werd het lied voor het eerst in

Noord-Frankrijk gezongen; daarna, in 1899, op het Algemeen Congres van de socialistische verenigingen in Parijs voor gans Frankrijk; vanaf omstreeks 1910 verbreidde het zich over de Franse grenzen heen. In 1902 verhuisde Pierre De Geyter naar Saint-Denis nabij Parijs. In 1920, op tweeënzeventigjarige leeftijd werd hij lid van de pas gestichte Franse communistische partij. Ligt misschien daarin nog een reden waarom de internationale socialistische beweging hem nooit gevierd en erkend heeft?

In 1922 werd een definitieve uitspraak gedaan in het gerechtelijke dispuut over het auteurschap van de Internationale. Tot dan werd het auteurschap aan zijn inmiddels overleden broer Adolphe toegeschreven. Op basis van een schriftelijke bekentenis uit 1915, die zijn broer één jaar voor zijn zelfmoord had geschreven, kreeg Pierre De Geyter de auteursrechten toegewezen. Van de Sovjet-Unie, waar intussen de Internationale verheven was tot nationaal volkslied, kreeg hij een pensioen van 100\$ per maand, 'ten titel van auteursrechten'. De Sovjet-Unie onthaalde hem in 1928 triomfantelijk als eregast op het VIe Wereldcongres van de Komintern, het Ve Wereldcongres van de Communistische Jeugdinternationale en op de Spartakiade. Deze ontvangst viel samen met zijn tachtigste verjaardag en de veertigste verjaardag van de Internationale. Hij wees het aanbod af om zich in de Sovjet-Unie te vestigen. Op 26 september 1932 overleed hij in Saint-Denis. Al naargelang de bron woonden vijftig tot honderdduizend mensen de begrafenisplechtigheid bij.

Op 8 oktober 1998 is het dus honderdvijftig jaar geleden dat Pierre De Geyter in de Kanunnikenstraat te Gent geboren werd. We konden dit niet onopgemerkt laten voorbijgaan. In 1997 al besloten het AMSAB en het Masereelfonds deze dag gezamenlijk met de gepaste luister te herdenken. Er werd onmiddellijk een werk-

*Pierre De Geyter
(midden) te
Moskou in 1928
(Musée d'art et
d'histoire, Saint-
Denis)*

groep gevormd, die een feestprogramma opstelde. De volgende plechtigheden werden voorzien: een tentoonstelling Pierre De Geyter in het AMSAB-museum te Gent (op donderdag 8 oktober), een boek rond Pierre De Geyter, zijn tijd en de Internationale, de onthulling van een standbeeld van Pierre De Geyter en de uitgave van een cd met diverse uitvoeringen van De Internationale als resultaat van verschillende compositie-opdrachten.

De ontzuivering kwam er echter toen aan elke festiviteit een prijskaartje werd opgehangen. De opdracht aan vijf moderne componisten om de Internationale op hun eigen wijze uit te voeren, de opnames ervan en het persen van de cd werden uiteindelijk financieel onhaalbaar, temeer omdat het ABVV naar aanleiding van zijn honderdste verjaardag de potentiële afzetmarkt al had afgeroomd door de uitgave van een eigen cd met onder andere De Internationale, uitgevoerd door de Harelbeekse harmonie Vooruit.

De burgemeester van de Stad Gent, Frank Beke, was onmiddellijk gewonnen voor het initiatief om een standbeeld ter ere van Pierre De

Geyter op te richten. Door allerlei omstandigheden en tot spijt van de initiatiefnemers kon de Gentse kunstenaar Paul Van Gysegem deze opdracht niet aannemen. Samen met hem en de Gemeenschappelijke Socialistische Actie van Gent, die zich intussen eveneens achter de herdenking had geschaard, werd contact opgenomen met de jonge kunstenaar Tom Frantzen. Het standbeeld (2 m hoog, 400 kg) zal in februari 1999 ingehuldigd worden in de tuin van het Gentse Museum voor Industriële Archeologie en Textiel (MIAT).

Ondertussen werd ter ondersteuning van de plechtigheden een beschermcomité opgericht. Pierre Mauroy, voorzitter van de Socialistische Internationale en burgemeester van de Stad Rijsel, aanvaardde het voorzitterschap van dat comité. Herman Balthazar, gouverneur van de Provincie Oost-Vlaanderen en voorzitter van het AMSAB, en Frank Beke, burgemeester van de Stad Gent, fungeren als ondervoorzitters. De volgende personaliteiten hebben eveneens aanvaard deel uit te maken van het beschermcomité: Ludo Abicht, voorzitter van het Mase-reelfonds; Kiril Anderson, directeur van het

LE CHANT DU COMMUNISTE

Dédié à MARCEL CACHIN
D'après

Paroles et Musique de Pierre DEGEYTER

Musique

De - bout nous se de commu nis - tes. De -
- bout for - ce des producteurs Op - po - sons nous a ces fas -
- cis - tes. A cet - te ma - se de vo - leurs.
C'est u - ne bande d'incon diai - res. Vous lan - cez truites nos syndi -
- cats. For - mons de - hors u - ne bar - riè - re en leur cri -
- ant: ne pas - sez - pas! Marche donc com - tou -
- nis - te. Marche donc en a - vant. Con - tre
les fas - cis - tes. Le Dra - peau Rouge au vent. Marche
donc commu - nis - te. Marche donc en a - vant. Con -
- tre les fas - cis - tes. Le Dra - peau Rouge au vent.

Pierre DEGEYTER
Auteur de l'Internationale
2 Rue de l'Alouette, St Denis

Tous droits réservés pour tous pays

2

Artiste, ouvrier des mines,
Producteur, ouvrier des champs,
Et vous Esclave des usines,
Venez à nous serons les rangs
En un mot tous les prolétaires,
Qui doivent vivre en travaillant,
Doivent leur dire tu vis à rien faire
Allez rompez hors de nos rangs

Refrain
Marche donc communiste,
Marche donc en avant,
Contre les fascistes
Le Drapeau Rouge au vent

3
Pour nous il faut faire disparaître
Tous ces bandits et assassins,
C'est à nous de régner en Maîtres
En déjouant tous leurs desseins
C'est toi Peuple, toi qui travailles,
Qui produis tout et qui n'a rien
Au chant de l'Internationale
Nous confisquons tous leurs biens
(ou refrain)

4
Si tu crois Monsieur le fasciste
Dicter la loi en tous pays,
Tu nous verras, les communistes
Pour ce jour fi tous réunis
Tous prêts à te livrer bataille
Nous serons là par bataillons
S'il faut la force brutale,
Nous te serrons le gouppillon
(ou refrain)

'Le Chant du communiste', een andere compositie van De Geyter
(Musée d'art et d'histoire, Saint-Denis)

Russisch Centrum voor de Bewaring en de Studie van Documenten betreffende de Moderne Geschiedenis (Moskou); Philippe Busquin, voorzitter van de Parti Socialiste (PS), B. De Backer, secretaris van de Union Nationale des Mutualités Socialistes (UNMS), Mia De Vits, nationaal secretaris van het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV), Mark Elchardus, voorzitter van het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten (NVSM); Jacques Forest, voorzitter van het directiecomité van P&V-Verzekeringen; Pierre Janssens, federaal secretaris van de mutualiteit Bond Moyson; Jaap Kloosterman, directeur van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (Amsterdam); Mil Kooyman, gewestelijk secretaris van het ABVV-Gent-Eeklo; Michel Nollet, voorzitter van het Algemeen Belgisch Vakverbond (ABVV); Guy Peeters, secretaris van het Nationaal Verbond van Socialistische Mutualiteiten (NVSM); Roger Ramaekers, voorzitter van de Federatie van Belgische Coöperatieven (Febecoop); Gilbert Temmerman, voorzitter van de SM Vooruit; Louis Tobback, (oud-)voorzitter van de Socialistische Partij (SP); Luc Vandēn Bossche, voorzitter van de SP-Gent-Eeklo; prof. ir. J. Willems, rector van de Rijksuniversiteit Gent (RUG).

Het boek *Het grote lied van een kleine man. Pierre De Geyter (1848-1932)* is bedoeld als een populair-wetenschappelijke publicatie, die zich vooral richt tot het brede publiek, scholieren en studenten. In het rijkelijk geïllustreerde boek worden bijdragen opgenomen die de tijd, het lied en de persoon van Pierre De Geyter belichten. In zijn bijdrage over het sociaal-economische leven in Gent belicht Bart De Wilde het miserabilisme van het arbeiderskind De Geyter in het 19e eeuwse Gent. In het kader van de verhuis van de familie De Geyter naar Rijsel behandelt Piet Creve de problematiek van de

Vlaamse migranten in Noord-Frankrijk. Jan Olsen schreef de biografie van Pierre De Geyter; terwijl Eddy Van Haverbeke in zijn genealogische studie van de familie De Geyter onder meer de familieband aantoonde met de Gentse socialistische militant Pol Verbauwen. De plaats van het arbeiderslied in de socialistische beweging wordt door Rik Vandecaveye in al zijn aspecten op een bevattelijke manier behandeld. De Franse auteur, Frédéric Robert, maakt een musicologische benadering en onze collega Jan Gielkens van het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis brengt een schitterende analyse over omvang en betekenis van het werk van De Geyter in zijn bijdrage *Hoe de Internationale haar wereldreis maakte*.

Het boek zal voorgesteld worden tijdens een persconferentie op de geboortedag zelf van Pierre De Geyter, donderdag 8 oktober 1998. De scholen die de tentoonstelling 'Pierre De Geyter' bezoeken in het AMSAB-museum, krijgen een gratis exemplaar.

De tentoonstelling, samengesteld door Hendrik Ollivier, belicht aan de hand van soms unieke foto's en materiële relicten uit verschillende buitenlandse instellingen, het leven, de leef- en arbeidswereld van Pierre De Geyter, de Internationale zelf en haar verspreiding over de hele wereld. De tentoonstelling wordt geopend op de geboortedag van Pierre De Geyter en blijft gratis toegankelijk tot 23 december 1998.